

Soort : Gevelsteen
 Naam : **Het Comanshofje**
 Datering : 1659
 Architect : -
 Bouwstijl : -
 Perceel : Rijksmonument RM/34426
 Oorspronkelijke gevel : Ja

Gevel

Gevelsteen

Plaats : Voorgevel, boven poort
 Omschrijving : een Architraaf op consoles, een gevelsteen met een voorstelling van St. Nicolaas, geflankeerd door fraaie vleugelstukken en een naamband "T Cooman Hofje 1653"

Materiaal : Zandsteen
 Afmetingen : ± ... h x br mm
 Kwaliteit : Redelijk / Goed
 Kenmerken : Steen niet gepolychromeerd
 Opgeknapt in : -
 Geschiedenis : **Witte Herenstraat 32** bevat een steen met een wel zeer bekende persoon. Sinterklaas maakt hier een goedgeefs gebaar naar twee knielende kindertjes, terwijl uit de wolken een balans tevoorschijn komt. De poort waarboven de steen zich bevindt, diende vroeger als toegang tot het Coomanshofje.

De eerste huisjes van dit hofje werden gebouwd in 1613. Later, in 1624 werden nog twee huisjes toegevoegd en in 1645 werd het geheel gecompliceerd door een gildehuis. De leden van het Coomans- of Sint Nicolaasgilde, kleine kooplieden en winkeliers, hadden het hofje ingericht 'tot onderhoud ende sustinatie van de armen, schamelen, behoeftighen en crancken gildebroeders'. De beschermheilige van het gilde werd in steen uitgehakt en boven de poort geplaatst. Hoewel Sint

Nicolaas tegenwoordig elk jaar uit Spanje naar Nederland afreist om hier zijn verjaardag te vieren, kwam hij oorspronkelijk uit Turkije. Hij was in de vierde eeuw bisschop van Myra, aan de Turkse zuidkust. In dit stadje woonde ook een arme familie. De vader kon maar met moeite zijn drie dochters te eten geven. Nicolaas kreeg medelijden met deze mensen en besloot er iets aan te doen. Bescheiden als hij was wilde hij hier geen ruchtbaarheid aangeven en besloot heimelijk de helpende hand te bieden. Op een nacht nam hij een zakje goud en wierp dit bij het nooddrufftige gezin door een venster naar binnen. Eén van de meisjes was hiermee geholpen, maar Nicolaas wilde ook de andere twee iets toestoppen. De volgende nacht wierp hij een zakje goud door de deur. De derde nacht vond hij echter deuren en ramen gesloten. Er zat niets anders op dan op het dak te klimmen en het derde zakje goud door de schoorsteen te laten glijden. De meisjes hadden die dag de was gedaan en de sokken te drogen gehangen in de haard. Het zakje met goud viel toevalligerwijze in één van de sokken. De familie stak haar geluk natuurlijk niet onder stoelen of banken en al

spoedig wist het hele dorp van het wonder. Zo ontstond het gebruik dat kinderen op de avond van 5 december hun sokken bij de haard hangen in de hoop dat deze gevuld worden. Nicolaas is door deze goede daad later heilig verklaard en staat nu bekend als Sinterklaas. Lang na zijn dood, rond 800, werden zijn stoffelijke resten overgebracht naar Bari in Italië. In de legenden en het volksgeloof hield men het echter op Spanje.

De gevelsteen van het hofje stond in 1622, na de Reformatie, op een door het kerkbestuur opgestelde lijst, waarop een aantal voorwerpen waren vermeld, die uit het straatbeeld verwijderd dienden te worden. Of dit voornemen ook ten uitvoer is gebracht wordt niet vermeld, maar toen in 1659 een nieuwe toegangspoort naar het hofje werd gebouwd kreeg de gevelsteen hierin een plaats boven de deur. Daarna is de steen toch nog een keer verwijderd, want tijdens recentelijk restauratiewerk aan het achterliggende gildehuis werd de gevelsteen onder de vloer teruggevonden. Sint Nicolaas prijkt sindsdien weer boven de toegangspoort van het voormalige hofje. Voormalig, want het hofje werd in 1871 gesloopt. Alleen de poort en het gildehuis zijn bewaard.

(Gevelstenen van Haarlem – Theo Bottelier & Peter van Graafeiland)

(Zeven Eeuwen Haarlem - Jan Hoeben).

Nummer 32 verrast zijn door een portiek van een wel bijzondere schoonheid, namelijk de ingang van het voormalige Comanshofje.

Het Comans-of St. Nicolaasgilde, ook wel genoemd het gilde van de „cramersneringhe" bestond voornamelijk uit kleine kooplieden en winkeliers.

Het gilde is zeer oud en wordt dan ook reeds in 1411 vermeld. Nadat het in 1798 was opgeheven, werd het hofje (op deze plaats in 1613 gesticht) uiteindelijk in 1854 voor fl.2855,- verkocht, verhuurd en opnieuw verkocht in 1872, aan de toenmalige gemeentearchivaris, mr. A.J. Enschede.

In 1644 werd op dit terrein eveneens gebouwd een gildenkamer voor de deken en vinders van bovengenoemd gilde.

Ook dit gildenhuis kwam in handen van mr. Enschede, die het fraaie gebouw grondig liet restaureren, terwijl in 1961 de gemeente Haarlem opnieuw een belangrijke restauratie te verzorgen gaf aan de restaurateur G. G. Veldwijk.

Het historische gebouw, dat tot voor enkele jaren, nog slechts een bouwval was, is niet meer te herkennen in zijn nieuw verworven aanzien. Wij wachten nu nog slechts gelaten het tijdstip af waarop het fraaie gebouwtje eindelijk eens voor bezichtiging zal worden opengesteld.

De analogie met het eveneens onlangs gerestaureerde „broodcomptoir" van Bloemaert in de Lange Veerstraat is treffend. Ook daar komen we niet.. aan te pas...

Over de in 1659 gebouwde poortingang van het hofje, voor zover u niet bekend, is een detailbespreking niet ondienstig.

Een halfcirkelvormige ingang van bak- en bergsteen met een sluitstuk, een Architraaf op consoles en een prachtige gevelsteen, geflankeerd door fraaie vleugelstukken; zie daar, een monument dat er wezen mag!

De afbeelding op de gevelsteen toont ons St. Nicolaas, beschermheilige van het Comansgilde, met twee kinderen in een ten dele smekende, ten dele devote houding. De Sint, ook voor deze kindertjes blijkbaar de traditionele stok achter de

deur, wijst vermanend op het gildenwapen in de linkerbovenhoek; een schaal der gerechtigheid aan een uit een soort wolkenmotief gestoken arm.